

Список використаних джерел

1. Академічний тлумачний словник української мови. Онлайн версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970–1980). Том 10. 1979. 408 с.
2. Головецький М.О. Тактика узнавання і впізнання під час досудового слідства: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. / Національний університет внутрішніх справ. Х., 2002. 8 с.
3. Російсько-український і українсько-російський тлумачний словник // За загал. ред. Л.Г. Савченко. Х.: Прапор, 2004. 235 с.
4. Юридична енциклопедія: в 6 т. // Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 1: А-Г. 1998. 672 с.; Т. 5: П-С. 2003. 766 с.

Гуляк Тетяна Миколаївна,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ

МОВА ПРАВА: СТИЛІ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Мова права є об'єктом вивчення міждисциплінарної науки – юридичної лінгвістики. Її становлення на теренах України відбулося на початку ХХІ століття завдяки працям таких учених-юристів і учених-лінгвістів як: М. Антонович, Н. Артикуца, Л. Дадерко, Т. Демченко, О. Копиленко, М. Коржанський, Т. Литвин (Будко), М. Мацкевич, О. Підопригора, А. Токарська, З. Тростюк, І. Філіпчук, Є. Харитонов, Л. Чулінда, О. Юрчук.

Існує декілька визначень поняття «мова права». Н. Артикуца вважає, що мова права – функціональний різновид літературної мови з характерними лінгвостилістичними та структурно-жанровими ознаками, обумовленими специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній [1, с. 156]. Російський дослідник А. Піголкін характеризує мову права як мову офіційного документа, що виражає волю колективу, суспільства, має державно-владний характер і чітко визначену офіційну форму [3, с. 7].

Беручи до уваги визначення, виділяємо такі основні ознаки мови права: офіційність, раціональність, чіткість, ясність, повнота, системність, точність, нейтральність, інформативність, достовірність, стандартизованість, нормативність мовних засобів.

Вони забезпечують виконання основних функцій мови права: номінативної, гносеологічної, аксіологічної, регулятивної, культуроносною, естетичною. Набір певних функцій залежить від того, в якому стилі використовується юридичний текст.

Деякі науковці називають мову права підвидом офіційно-ділового стилю. Проте сфери її функціонування значно ширші і виходять за межі тільки одного стилю. Тому ми вважаємо доцільним виділяти ті самі стилі, які притаманні для української літературної мови, а саме: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній і розмовний [2, с. 50].

До наукового стилю функціонування мови права відносимо мову дисертацій, наукових публікацій, рецензій, анотацій, енциклопедій, довідників, підручників, посібників, методичних рекомендацій, а також дискурс учених-юристлінгвістів. Він має консервативний характер і тому послуговується здебільшого стандартними мовними кліше.

Офіційно-діловий стиль мови права проявляється у документах. Він позбавлений емоційності й образності, та сповнений шаблонності й традиційних мовних зворотів. Для нього притаманними є реквізити, обов'язкове знання яких є особливо важливим для майбутніх юристів.

Найбільш різноплановим є публіцистичний стиль, оскільки обслуговує широку сферу суспільно-правових відносин, використовується передусім у юридичній періодиці (газетах, журналах), телепрограмах правового характеру, у документальному кіно, у публічних промовах, дискусіях, дебатах, під час масових заходів (на зборах, мітингах тощо). Правова публіцистика є потужним засобом суспільно-правового виховання, формування громадсько-правової думки, правових поглядів та уявлень людей, їх активної життєвої позиції у розбудові правової держави. Основна функція публіцистичного стилю мови права – захищати суспільно-правові цінності, формувати почуття справедливості, відповідальності у виконанні своїх обов'язків і дотриманні закону. Мова юридичної публіцистики, реалізуючи дві основні, нерозривно поєднані функції інформативності та впливу, характеризується полемічною заостреністю, підвищеною емоційністю, стильовою різнобарвністю, поєднанням експресії та стандарту (штампу), індивідуально-авторськими ознаками тощо.

Художній стиль мови права можна спостерегти в окремих художніх творах, фабула яких розвивається навколо, наприклад, процесу судового слухання, укладання шлюбного контракту, розірвання шлюбу, складання заповіту, аналізу певних

національних чи міжнародних нормативно-правових актів, навчання студентів-юристів, життя та професійної діяльності правників. Тут мова права може набувати суб'єктивності, колоритності та образності.

Розмовний стиль мови права активізується під час професійної бесіди в юридичному колі чи у процесі обговорення проблем юридичної проблематики непрофесіоналами. У такому випадку для неї характерна імпровізованість, спонтанність, відхід від стандартів і кліше, висока емоційність.

Таким чином, мова права як динамічне явище функціонує в різних сферах людського життя і характеризується набором певних якостей. Її однозначно не можна назвати підвидом одного зі стилів української літературної мови, адже вона обслуговує значно масштабніше різноманіття людських стосунків, перебуваючи на перетині лінгвістики та юриспруденції.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. Т. 2, № 49. С. 155–157.

2. Лісовий М. Культура професійного мовлення : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2010. 175 с.

3. Язык закона / под ред. А.С. Пиголкина. М. : Юрид. лит., 1990., 200 с.

Демченко Володимир Миколайович,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування Херсонського
національного технічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНЕ АРГО: ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОРЕЛЯТИВНІ ПАРАЛЕЛІ

Кримінальне арго («феня») поряд із традиційним вивченням у закладах юридичної освіти останнім часом згадується в наукових працях, присвячених мовленнєвій культурі соціуму. Ця проблема конкретизується поняттям «російськомовне калькування», оскільки одиниці злочинницького арго (що походять із івриту, ідишу чи циганської мови) прийшли до українського мовлення саме з російського. Функціонально ж вони пройшли через всі рівні мови – від таємного арго до мови публіцистики, закріпившись у